

Висновки. Бюджетне планування і прогнозування є важливими інструментами управління бюджетними коштами, які надають реальні переваги органам місцевого самоврядування, оскільки підвищують ефективність прийняття фінансових рішень, сприяють відкритості процесу управління і прозорості прийняття рішень.

Однак усе це можливо лише за умови високої якості цих процесів, коли прогнозні та планові бюджетні показники є науково та економічно обґрунтованими, інакше їх застосування не дасть бажаних результатів. Серед системних недоліків в організації бюджетного планування і прогнозування в Україні в першу чергу слід назвати слабку методологічну базу. Тому продовження дослідження в контексті пошуку методів, які б повною мірою відповідали вимогам сьогодення, є перспективним.

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1999. № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua /konst/CONST1.HTM>.
2. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України [Електронний ресурс]: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602–ІІІ. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Бюджетний кодекс України. – К. : Алеута, КНТ, ЦУЛ, 2010. – 110 с.
5. Лук’яненко І. Г. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти : монографія / І. Г. Лук’яненко. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська Академія”, 2004. – 542 с.
6. Економіко-статистичне моделювання і прогнозування : навчальний посібник / [В. П. Кічор, Р. В. Фещур, В. В. Козик та ін.]. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2007. – 156 с.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, завкафедри фінансів, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника;

Баран Р.Я. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальних дисциплін, заступник директора, Івано-Франківський інститут менеджменту Тернопільського національного економічного університету.

УДК 336.58

ББК 65.26

Кропельницька С.О., Щур Р.І.

**ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ**

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України,
кафедра фінансів і кредиту
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 82
тел.: 596176

Анотація. У статті досліджено комплекс питань теоретичного й практичного характеру, які пов’язані з оцінкою фінансового забезпечення інвестиційного розвитку регіону. Проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку інвестиційних процесів у Карпатському регіоні, аналіз джерел фінансування інвестицій в основний капітал та їх динаміки. Запропоновано використання інтегрального показника оцінки фінансового забезпечення інвестицій в економіку регіону.

Ключові слова: інвестиції, фінансове забезпечення, інвестиційний розвиток, інтегральний показник.

Annotation. This article explores the complex issues of theoretical and practical nature, related to the assessment of financial support for investment development of the region. The analysis of current trends in investment processes in the Carpathian region, analysis of sources of financing investment in fixed assets and their dynamics. Proposed use of the integral indicator of assessing the financial investment in the region.

Key words: investment, financial security, investment development, integral indicator.

Вступ. Учені та практики, що вивчають сучасні тенденції процесу інвестування в Україні та поза її межами, як правило, звертають увагу на економічний зміст інвестиційних ресурсів і джерела їх формування. Подібний підхід до дослідження проблеми виправданий, оскільки інвестиційні ресурси є базою, матеріальною основою реалізації відносин в інвестиційній сфері.

Проблема активізації інвестиційної діяльності вимагає комплексного підходу до її вирішення через систему елементів, що забезпечує реалізацію всіх функцій управління інвестиційними процесами за відповідного фінансового, нормативно-правового й інформаційного забезпечення.

Фінансове забезпечення є одним із складових елементів фінансово-кредитного механізму поряд з управлінням фінансовою діяльністю, фінансовим регулюванням, фінансовим плануванням і прогнозуванням та іншими. Водночас, ураховуючи роль кожного елемента в процесі інвестиційного розвитку, ми акцентували увагу на фінансовому забезпеченні, без якого неможливе створення належних умов для реалізації і впровадження інвестиційних проектів.

Адже головною проблемою інвестиційної діяльності є відсутність відповідних фінансових джерел її забезпечення, десинхронізація інвестиційних потреб і притоку фінансових ресурсів у часі й у просторі. Окрім цього, розв'язання проблем фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств є актуальним з позицій управління капіталом, вартістю підприємства, формування стратегічних напрямів розвитку, отримання конкурентних переваг, визначення його інвестиційної привабливості тощо [1]. У той самий час підприємства, особливо виробничого спрямування, є головною рушійною силою в активізації інвестиційного розвитку окремих регіонів. Регіон – це, передусім, економічний комплекс, складова загальнодержавного комплексу України з внутрішніми зв'язками, резервами, закономірностями розвитку. Фундаментом регіонального розвитку є економічна самостійність регіонів у визначенні перспективних цілей та можливості фінансувати заходи для їх реалізації, насамперед, за рахунок власних джерел і залучених інвестицій.

Отже, забезпечення фінансовими ресурсами інвестиційних процесів у регіоні, а також їх адекватна оцінка є особливо актуальними.

Дослідженню питань інвестиційної діяльності, визначенню чинників, які на неї впливають, методам оцінки інвестиційних рішень і джерел формування інвестиційних ресурсів присвячено ряд робіт таких вітчизняних і закордонних учених: А.А.Пересади, А.Г.Загороднього, С.Н.Нечушкіна, С.І.Онікієнка, В.Г.Федоренка, Т.С.Овчаренка, Є.Г.Рясих, А.Ф.Гойка, П.І.Юхименка та інших.

У дослідження проблем фінансового забезпечення інвестиційного розвитку на регіональному рівні значний доробок внесли такі вітчизняні й зарубіжні вчені: В.М.Геєць, І.А.Бланк, М.І.Крупка, С.В.Онишко, О.О.Терещенко, В.М.Опарін, І.Ф.Радіонова, В.Г.Федоренко. Їхні праці спрямовані в основному на дослідження теоретичних засад та рекомендацій до формування системи фінансового забезпечення економічного зростання регіонів, визначення структури джерел фінансового забезпечення інвестиційного розвитку.

Проте, незважаючи на велику кількість публікацій і значні досягнення в теорії та практиці фінансування інвестиційного розвитку регіону, є частина питань, які зали-

шаються дискусійними. Вимагають подальшого вдосконалення, а в окремих сферах – і розробки, системні підходи до оцінювання фінансового забезпечення інвестицій.

Постановка завдання. Метою нашого наукового дослідження є проведення аналізу сучасних тенденцій розвитку інвестиційних процесів у Карпатському регіоні, аналізу джерел фінансування інвестицій в основний капітал та їх динаміки й побудови на його основі інтегрального показника оцінки фінансового забезпечення інвестицій.

Результати. Дослідження дії фактора фінансового забезпечення економічного зростання має стати пріоритетом у системі теоретичних, а також практичних досліджень чинників інвестиційного й економічного розвитку, причому на перший план у наукових дослідженнях та в економічній політиці держави виходить розв'язання проблем дефіциту фінансових ресурсів для фінансування інвестицій і забезпечення економічного зростання інвестиційного типу. Водночас важливим напрямом дослідження стає також аналіз мотивації суб'єктів господарювання в напрямі інвестиційної діяльності та формування інституційних форм фінансового забезпечення економічного зростання в умовах вітчизняної економіки [2].

Головною метою фінансового забезпечення інвестиційного розвитку економіки регіону є визначення й забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних потреб на активізацію і реалізацію інвестиційних проектів на певній території і, у свою чергу, сприяння економічному розвитку та виходу з економічної кризи економіки регіону й країни [3].

Для характеристики розвитку інвестиційного процесу в Карпатському регіоні й, зокрема, в Івано-Франківській області доцільно, на нашу думку, здійснити аналіз джерел фінансування інвестицій в основний капітал та їх динаміки.

Вибір основного капіталу для проведення вищезгаданого аналізу обґрунтовується тим, що інвестування в головні засоби та інші необоротні активи є довгостроковим інвестиційним вкладенням. За умов їх правильного з комерційно-фінансової точки зору використання, такі інвестиції через певний період окупляться і почнуть приносити прибутки їх власникам, а отже, і території (регіону), на якій вони працюють. У той самий час, коли ми говоримо про інвестиційний розвиток регіону, теж маємо на увазі довгострокову перспективу. При цьому, *під регіональним інвестиційним розвитком розуміємо такий (відносно систематичний і тривалий) процес змін у регіональній системі, що призводить до збільшення сумарних можливостей локального розвитку окремих громад у межах даного регіону* (автор. визначення, курсив наші. – С.К.).

Виходячи з таких міркувань, аналіз фінансування інвестицій в основний капітал дозволить нам адекватно оцінити стан інвестиційного розвитку регіону, урахувуючи ще й те, що частка вкладень в основні засоби є найбільшою в порівнянні з іншими об'єктами інвестування [4].

Розподіл загального обсягу інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування характеризують дані табл. 1.

Згідно з інформацією, поданою в табл. 1, головним джерелом інвестування як у загальному в Україні, так і в Карпатському регіоні, зокрема й в Івано-Франківській області, протягом 2005–2010 рр. залишаються власні кошти підприємств та організацій. Результати аналізу динаміки свідчать про поступове зменшення частки власних коштів у загальному обсязі. Так, якщо у 2005 р. у Карпатському регіоні ці кошти складали 52,0%, то у 2010 р. вони становили 45,1%. Відбулося також зменшення частки кредитів банків в інвестиціях: у 2005 р. вони склали 15,2%, а у 2010 р. – 9,2%. Аналогічна ситуація зменшення частки даних джерел фінансування відбувається і в Івано-Франківській області.

**Структура інвестицій в основний капітал
за джерелами фінансування* (%)**

Регіон	Роки	Кошти державного бюджету	Кошти місцевих бюджетів	Власні кошти підприємств та організацій	Кошти іноземних інвесторів	Кошти населення	Кредити банків та інші позики	Інші джерела фінансування
Україна	2005	5,5	4,2	57,4	5,0	3,3	14,8	9,8
	2006	5,5	4,3	57,8	3,7	9,7	15,5	3,5
	2007	5,6	3,9	56,5	3,5	9,7	16,6	4,2
	2008	5,0	4,2	56,7	3,3	9,1	17,3	4,4
	2009	4,4	2,7	63,3	4,5	6,8	14,2	4,1
	2010	6,3	2,9	55,7	2,3	13,8	13,7	5,3
Карпатський регіон	2005	6,2	3,1	52,0	7,0	8,4	15,2	8,1
	2006	7,4	3,7	48,9	3,5	14,1	17,5	4,9
	2007	6,3	3,7	49,1	4,1	16,0	16,7	4,0
	2008	9,4	4,3	45,1	4,5	16,0	17,4	3,3
	2009	9,2	5,1	48,5	4,5	12,1	15,0	5,6
	2010	11,2	3,2	45,1	1,9	24,1	9,2	5,3
Івано-Франківська область	2005	3,5	3,4	56,8	1,1	10,8	13,0	11,4
	2006	3,4	4,7	50,2	3,7	15,3	19,3	3,4
	2007	3,3	4,5	49,7	7,6	14,0	13,8	7,1
	2008	7,1	4,8	47,3	2,8	13,8	19,7	4,5
	2009	3,9	3,3	52,7	1,2	14,3	15,1	9,5
	2010	4,2	4,3	47,0	0,6	26,9	8,7	8,3

*Складено автором (Р.Щ.) на основі джерел [5].

Аналізуючи темпи зростання обсягу інвестованих коштів за окремими джерелами їх фінансування, необхідно відмітити надзвичайно високе значення показника динаміки обсягів коштів населення. За цією статтею інвестиції в зазначеному періоді в Карпатському регіоні зросли із 693,2 млн грн у 2005 р. до 3 938,0 млн грн у 2010 р. [5], тобто більш як у 5 разів, а в Івано-Франківській області частка збільшилася на 16,1%. Досить значні відмінності в темпах зростання обсягів інвестицій, своєю чергою, позначилися на динаміці структури інвестицій в основний капітал.

Серед усіх інвестиційних ресурсів особлива роль належить бюджетним коштам. Державні капіталовкладення є найбільш ефективним різновидом бюджетних витрат у розвинених країнах. Їхня мета полягає у створенні імпульсів для економічної активності, поживавлення кон'юнктури, дає сигнал для приватних інвесторів. Вони виконують функцію своєрідного каталізатора, завдяки якому збільшується обсяг залучених коштів в інвестиційну сферу та посилюється їхній вплив на розвиток економіки. Саме державні капітальні витрати були домінуючими в ході важливих структурних перетворень економіки США, Китаю та деяких країн Південно-Східної Азії. У розвинених країнах до цього часу бюджетні кошти залишаються найважливішим та найдієвішим інструментом структурної політики [6].

У структурі інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування за 2005 – 2010 рр. частка бюджетних коштів у Карпатському регіоні й, зокрема, в Івано-Франківській області має тенденцію до зростання на 5,0% і 1,6% відповідно. Хоча в цілому по Україні відбувається тенденція зменшення частки бюджетних коштів на 0,5%.

Слід відзначити, що в загальному обсязі інвестицій в останні роки зросли обсяги коштів державного бюджету. Якщо у 2005 р. їх частка складала 6,2%, то у 2010 р. частка інвестицій, що фінансувалася за рахунок державного бюджету, складала 11,2%.

Також слід відмітити, що частка коштів іноземних інвесторів у 2009 р. становила лише 1,9%, хоч у 2005 р. їх частка складала 7,0%. Це зумовлено тим, що зменшився обсяг укладених коштів іноземних інвесторів в економіку Карпатського регіону з 572,4 млн грн у 2005 р. до 303,1 млн грн у 2010 р. [5].

В Україні назріла необхідність опрацювання нових підходів у питанні розвитку економіки регіонів. Джерела зростання треба шукати на місцевому рівні, ураховуючи територіальні громади, їхні об'єднання, місцеве самоврядування, підприємницькі структури, формуючи для них сприятливі умови розв'язання проблем. Підтвердженням того, яку значну роль у Карпатському регіоні відіграють внутрішньорегіональні джерела фінансування у загальній структурі інвестиційних ресурсів, і є наведена вище інформація.

Зазвичай статистичний аналіз є тільки інформаційною базою для проведення ґрунтовнішого та глибшого аналізу будь-якої фінансово-економічної проблеми. Не є винятком і поставлена в цьому дослідженні проблема щодо оцінки фінансового забезпечення інвестиційного розвитку регіону. Розв'язання її потребує системного підходу.

Системний підхід до дослідження та оцінки регіонального розвитку в цілому та фінансового забезпечення інвестиційного розвитку регіону, зокрема, передбачає, що об'єкт досліджується як цілісна сукупність складових його підсистем, елементів і в усьому різноманітті виявлених властивостей і зв'язків усередині об'єкта, а також між об'єктом і зовнішнім середовищем. З нашої точки зору, він є найбільш доцільним для оцінки фінансування інвестицій регіону та прийняття управлінських рішень, але недостатньо мірою освітлений у науковій літературі, саме з огляду на даний об'єкт дослідження.

З ранніх праць найвідоміший регіональний аналіз, запропонований У.Ізардом [7]. На його думку, мета цього аналізу полягає не стільки у виявленні галузей³, здатних максимально використовувати багаті ресурси району, скільки у визначенні, які з них приведуть до диверсифікації його економічної бази. Регіональний аналіз необхідний для виявлення можливих напрямів розвитку регіонів, у яких раніше переважали другорядні галузі або дрібні підприємства, або ті й інші одночасно. Завданням регіонального аналізу є вивчення тенденцій напрямів розвитку однієї або декількох галузей промисловості на сировину чи ринок збуту.

Для отримання кількісної інформації У.Ізард пропонує використовувати коефіцієнти локалізації. Вони дають основу для попереднього відбору та заохочення тих чи інших галузей у регіоні. Низькі коефіцієнти свідчать про відносно слабку концентрацію даної галузі в географічному розрізі й, отже, про те, що вона підходить для розміщення в районах, що прагнуть до диверсифікації. Головна особливість коефіцієнтів локалізації – можливість зіставлення процентного розподілу двох параметрів у районному розрізі, – зрозуміло, дозволяє розширити їх застосування для порівняння географічного розміщення будь-яких двох величин.

Наприклад, міжнародні організації [8] оцінюють ступінь розвитку регіонів за інтегральними показниками. Користуючись подібними підходами, відповідні показники можуть бути прийняті для оцінки рівня фінансового забезпечення інвестиційного регіону, оскільки змістовно пов'язані з ним.

³ На час написання наукової праці У.Ізардом існував ще галузевий підхід до поділу економічного (народногосподарського) комплексу держави (регіонів). На зміну йому у ХХІ ст. прийшов поділ за видами економічної діяльності.

Із цією метою пропонуємо побудувати інтегральний показник, який комплексно відображатиме стан залучення інвестицій в основний капітал за джерелами їх фінансування.

Відомо, що реалізація будь-якого інвестиційного проекту потребує джерел фінансування. Виходячи із цього, фінансування здійснюється за рахунок різних джерел. Тому важливо визначити рейтинги інвестування за джерелами фінансування загалом по Україні, у Карпатському регіоні й, зокрема, в Івано-Франківській області за показниками інвестицій в основний капітал, знайти середньорічний рейтинг інвестування для кожного джерела інвестиційних ресурсів та побудувати інтегральний показник оцінки фінансового забезпечення інвестицій.

Виходячи з цього й на основі наукових досліджень О.Л.Тоцької [9], де побудовано інтегральний показник інвестування в економіку України, ми побудували такий показник за джерелами фінансування інвестицій в основний капітал. На відміну від показника, запропонованого О.Л.Тоцькою, наша увага звернена на визначення впливу зміни динаміки й частки кожного джерела інвестиційних ресурсів на загальний результат фінансування інвестицій в основний капітал.

На основі даних табл. 1 побудуємо інтегральний показник оцінки фінансового забезпечення інвестицій в економіку України, Карпатського регіону та Івано-Франківської області на базі інвестування основного капіталу.

Вітчизняна статистика при поданні показників джерел фінансування інвестицій в основний капітал виділяє 7 основних джерел фінансування [5]: кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, власні кошти підприємств та організацій, кошти іноземних інвесторів, кошти населення, кредити банків та інші позики, інші джерела фінансування.

Обсяги інвестування за кожним із цих джерел наведено в табл. 1. Як бачимо, у 2005–2008 роках обсяги інвестицій збільшувалися порівняно з попереднім роком, а у 2009 році відбулося значне зменшення інвестиційної діяльності. На основі табл. 1 побудуємо табл. 2, у якій кожному джерелу фінансування присвоїмо рейтинг залежно від обсягу інвестиційних ресурсів.

Проаналізувавши табл. 2, бачимо, що найбільш вагомим джерелом інвестування є власні кошти підприємств і організацій, а також кошти населення, кредити банків; найменш – кошти місцевих бюджетів, кошти іноземних інвесторів.

Для того, щоб отримати загальну характеристику показників інвестування в основний капітал за джерелами фінансування, проведемо згортання системи показників, які його описують, в один інтегральний. У нашому випадку інтегральний показник оцінки фінансового забезпечення інвестицій в економіку того чи іншого регіону з наданням різної ваги окремим видам джерел інвестиційних ресурсів, залежно від рейтингу інвестування в основний капітал, матиме такий вигляд:

$$I_t = \sum_{i=1}^7 \alpha_i \frac{P_{it}}{P_t},$$

де I_t – інтегральний показник оцінки фінансового забезпечення інвестицій в економіку досліджуваного об'єкта в t -й період; α_i – вагові коефіцієнти; P_{it} – інвестиції в основний капітал за i -тим видом джерела фінансування інвестиційних ресурсів у t -й період (млн грн); P_t – загальний обсяг фінансових ресурсів інвестування економіки досліджуваного об'єкта за t -й період (млн грн).

З метою узагальнення цифрових даних, проранжуємо отримані рейтинги.

Із цією метою застосуємо вагові коефіцієнти, які розподілимо таким чином:

$\alpha=0,160$ – для видів джерел фінансування з високим (від 1 до 3) рейтингом інвестування в основний капітал;

$\alpha=0,140$ – для видів джерел фінансування із середнім (від 4 до 5) рейтингом інвестування в основний капітал;

$\alpha=0,120$ – для видів джерел фінансування з низьким (від 6 до 7) рейтингом інвестування в основний капітал.

Таблиця 2

Рейтинги джерел фінансування інвестицій в основний капітал

Регіон	Роки	Кошти державного бюджету	Кошти місцевих бюджетів	Власні кошти підприємств та організацій	Кошти іноземних інвесторів	Кошти населення	Кредити банків та інші позики	Інші джерела фінансування
Україна	2005	4	6	1	5	7	2	3
	2006	4	5	1	6	3	2	7
	2007	4	6	1	7	3	2	5
	2008	4	6	1	7	3	2	5
	2009	5	7	1	4	3	2	6
	2010	4	6	1	7	2	3	5
Карпатський регіон	2005	6	7	1	5	3	2	4
	2006	4	6	1	7	3	2	5
	2007	4	7	1	5	3	2	6
	2008	4	6	1	5	3	2	7
	2009	4	6	1	7	3	2	5
	2010	3	6	1	7	2	4	5
Івано-Франківська область	2005	5	6	1	7	4	2	3
	2006	6	4	1	5	3	2	7
	2007	7	6	1	4	3	2	5
	2008	4	5	1	7	3	2	6
	2009	5	6	1	7	3	2	4
	2010	6	5	1	7	2	3	4

Слід зазначити, що сума вагових коефіцієнтів дорівнює одиниці. Отримані значення інтегрального показника наведено на рис. 1.

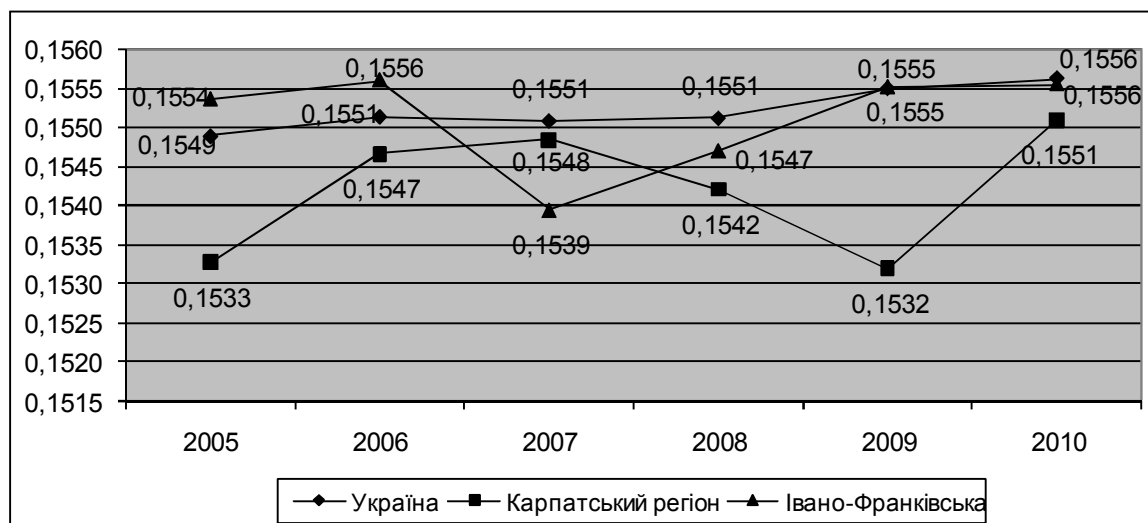

Рис. 1. Динаміка інтегрального показника оцінки фінансового забезпечення інвестицій в економіку України, Карпатського регіону та Івано-Франківської області

Аналіз рис. 1 показує, що значення інтегрального показника в Івано-Франківській області у 2005–2006 роках було більшим, ніж у загальному по Україні й Карпатському регіоні. Це змовлене насамперед тим, що в Івано-Франківській області в цей період досить значна частка за джерелами фінансування належала коштам населення та іншим джерелам фінансування у порівнянні з середніми по Україні й у Карпатському регіоні.

Проте у 2007–2008 роках ситуація кардинально змінилася, значення показника в загальному по Україні є вищим, ніж у досліджуваних регіонах. Зміна цього показника по Івано-Франківській області пояснюється тим, що зменшилася частка бюджетних інвестицій, іноземних інвестицій, а також власних коштів підприємств.

Тільки у 2009 році значення інтегрального показника становить 0,1555 по Україні й Івано-Франківській області, а у 2010 році – 0,1556, що практично не відображає змін. У той самий час як цей показник у Карпатському регіоні у 2009 році становить 0,1532, а у 2010 році – 0,1551 (збільшився на 1,2%).

Це дає підставу припустити, що в наступні роки інтегральний показник, який характеризує джерела фінансування інвестицій в основний капітал України та областей Карпатського регіону з наданням різної ваги окремим джерелам, не перевищуватиме значення 0,1556 і перебуватиме на рівні 0,1552–0,1557. Такий підхід дозволить аналітикам відслідковувати тенденції у фінансуванні інвестиційного розвитку регіону. Підсумки їх спостережень слугуватимуть прозорою та ґрунтовною інформаційною базою для реалізації розумної інвестиційної політики, розробки інвестиційних програм розвитку регіонів та ін.

Висновки. Результати проведеного наукового дослідження доводять, що головною метою фінансового забезпечення інвестиційного розвитку економіки регіону є визначення структури й забезпечення необхідного обсягу фінансових ресурсів. Зроблено аналіз сучасних тенденцій розвитку інвестиційних процесів у Карпатському регіоні та в Івано-Франківській області зокрема.

Досліджено джерела фінансування інвестицій в основний капітал, вкладення в який, вважаємо, виступають головним індикатором інвестиційного розвитку.

На завершення побудовано інтегральний показник оцінки фінансового забезпечення інвестицій в економіку. Запропонований у статті інтегральний показник дає змогу комплексно оцінити стан фінансування інвестиційного розвитку регіону, урахувавши при цьому фактори впливу на нього в їх взаємозв'язку. А це, на нашу думку, свідчить про системність й адекватність оцінки фінансування інвестицій в економіку регіону, що дозволяє вчасно виявити “вузькі місця” і прийняти оперативні фінансово-інвестиційні рішення щодо їх усунення.

1. Прокопеч О. В. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємств промисловості / О. В. Прокопеч // Сталій розвиток економіки. – 2011. – № 1. – С. 292–296.
2. Міщук О. В. Фінансове забезпечення економічного зростання: теоретичний аспект / О. В. Міщук // Науковий вісник : фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 2. – С. 9–12.
3. Щур Р. І. Теоретичні засади фінансового забезпечення інвестиційного розвитку / Р. І. Щур // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий збірник / [за ред. І. Г. Ткачук]. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2010. – Вип. 6. – Т. 2. – С. 204–212.
4. Статистичний бюлетень “Капітальні інвестиції в Україні” за 2010 рік. – К. : Вид-во Держкомстату України. – 44 с.
5. Дані з офіційного сайту Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Коноваленко Н. Джерела фінансування інвестиційної діяльності підприємств України [Електронний ресурс] // Н. Коноваленко // Економічний вісник університету. – 2009. – Вип. 13. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua.
7. Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах / У. Изард. – М. : Прогресс, 1966. – 659 с.
8. The Social Rate of Return on Infrastructure Investments // [SSRN] / Date posted: July 2000. URL : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=630763 (дата обращения 11.12.2008).

9. Тоцька О. Л. Інтегральний показник інвестування в економіку України / О. Л. Тоцька // Економічний форум. – 2011. – № 3. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

УДК 338.48

ББК 65.43

Орлова В.В.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ПРОГНОЗІВ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки, молоді та
спорту України,
Інститут туризму,
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57

Анотація. Описано специфіку прогнозування розвитку туристичної галузі на перспективу з урахуванням факторів ризику.

Ключові слова: туристична галузь, прогноз, невизначеність, ризик.

Annotation. The specific of prognostication of development of tourist industry is described on a prospect taking into account the factors of risk.

Key words: tourist industry, prognosis, vagueness, risk.

Вступ. Нині туризм – одна з найрозвинутіших і найдинамічніших галузей світової економіки. В Україні ця галузь забезпечує значний внесок в економіку країни у вигляді нових робочих місць, збільшення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності та поповнення державного бюджету через сплату податків.

У багатьох країнах проводяться дослідження впливу туризму на економіку держави. Установлено, що туристична галузь впливає на національну економіку більше, ніж промисловість. У першу чергу це зумовлено низьким рівнем імпорту й інтенсивним використанням місцевих сировинних ресурсів у цьому секторі економіки.

Туристична галузь – це індустрія з високим рівнем конкуренції. Тому важливо мати достовірні прогнози її розвитку. Розробці методичних основ прогнозування розвитку туристичної індустрії присвячені праці В.Фрезера, Х.Клемента, С.Каспара, Ф.Котлера, Х.Рюттера, Ю.Блохіна, Г.Карпової, Г.Папіряна, В.Сапунової, Ю.Забалдіної та інших учених. Проте сучасні кризові умови спричиняють потребу вдосконалення цих методик.

Постановка завдання. Розглянемо основні сучасні тенденції розвитку туризму у світі. Опишемо особливості розробки прогнозу розвитку туристичної галузі, урахувавши фактори ризику та невизначеності.

Результати. Щорічно у світі відбувається понад 800 млн подорожей, половина з яких – у межах Європи. Близько 60% цих подорожей пов'язано з відпочинком. Частка туризму у світовому експорті товарів і послуг складає коло 13%, у країнах ЄС – 14%. Туристична галузь формує 8% сукупного ВВП країн ЄС, забезпечує майже 11% економічного зростання, у ній зайнято 12% світових трудових ресурсів. Головними тенденціями розвитку туризму у світі є: скорочення тривалості й збільшення кількості ту-